

26
VOLFGANGI
MEVRERI MEDICI
DE CATARRHIS DI-
SPVTATIO.

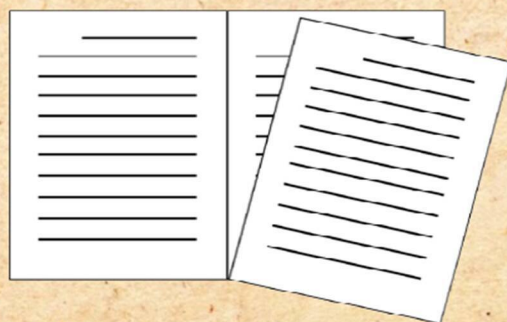
PROPOSITA LIPSIAE AD
DIEM SEPTEMB.

RESPONDENTE PHILIPPO
BECHIO BONARVM
ARTIVM MAGISTRO.

Ἰωαχάμῳ λαμεραεῖς ποῦ τῶτων τῷ
κεφαλαίῳ.

Τίς λόγος ἔστι; ὁρᾷς τῶδ' ἐν χάριτι κεφάλαια,
καὶ ποῦ ὅττι λακῶν φησ' ἐπίγραμμα ῥοῶν.
μάνθανω. ἀλλὰ πατρὸς μνηστὴρ τῶδε λόγοιο,
ποῖος γὰρ ἐλλογίμοις ἀνδράσιμ ὅτιν ἀνὴρ;
παντοῖος σοφίης ἀλφειῆς, ἀκροῦ ἰατροῦ,
καὶ πρόπολ' ὑποῶν, καὶ καλὸς ἡδ' ἀγαθός,
καὶ πάσαις ἀρεταῖσι λεκασμὸν, ἀντ' ἅρα πολλῶν
ἐς' ἄλλων, ὡς φησ, ἄξι' ἔστι ἀνὴρ;

LIPSIAE
APVD VALENTINVM PAPAM.
ANNO M. D. XLIX.

W woluminie kolejno współprawne sygnatury:

**Odręczny
spis tytułów**

SD 4122 II

SD 4123 II

SD 4124 II

SD 4125 II

SD 4126 II

SD 4127 II

Inc. 331

SD 4129 II

SD 4130 II

SD 4131 II

SD 4132 II

SD 4133 II

SD 4134 II

SD 4135 II

SD 4136 II

SD 4137 II

SD 4138 II

SD 4139 II

SD 4140 II

SD 4141 II

SD 4142 II

SD 4143 II

SD 4144 II

SD 4145 II

SD 4146 II

SD 4147 II

SD 4148 II

SD 4149 II

SD 4150 II

SD 4151 II

SD 4152 II

SD 4153 II

SD 4154 II

SD 4155 II

SD 4156 II

SD 4157 II

SD 4158 II

SD 4159 II

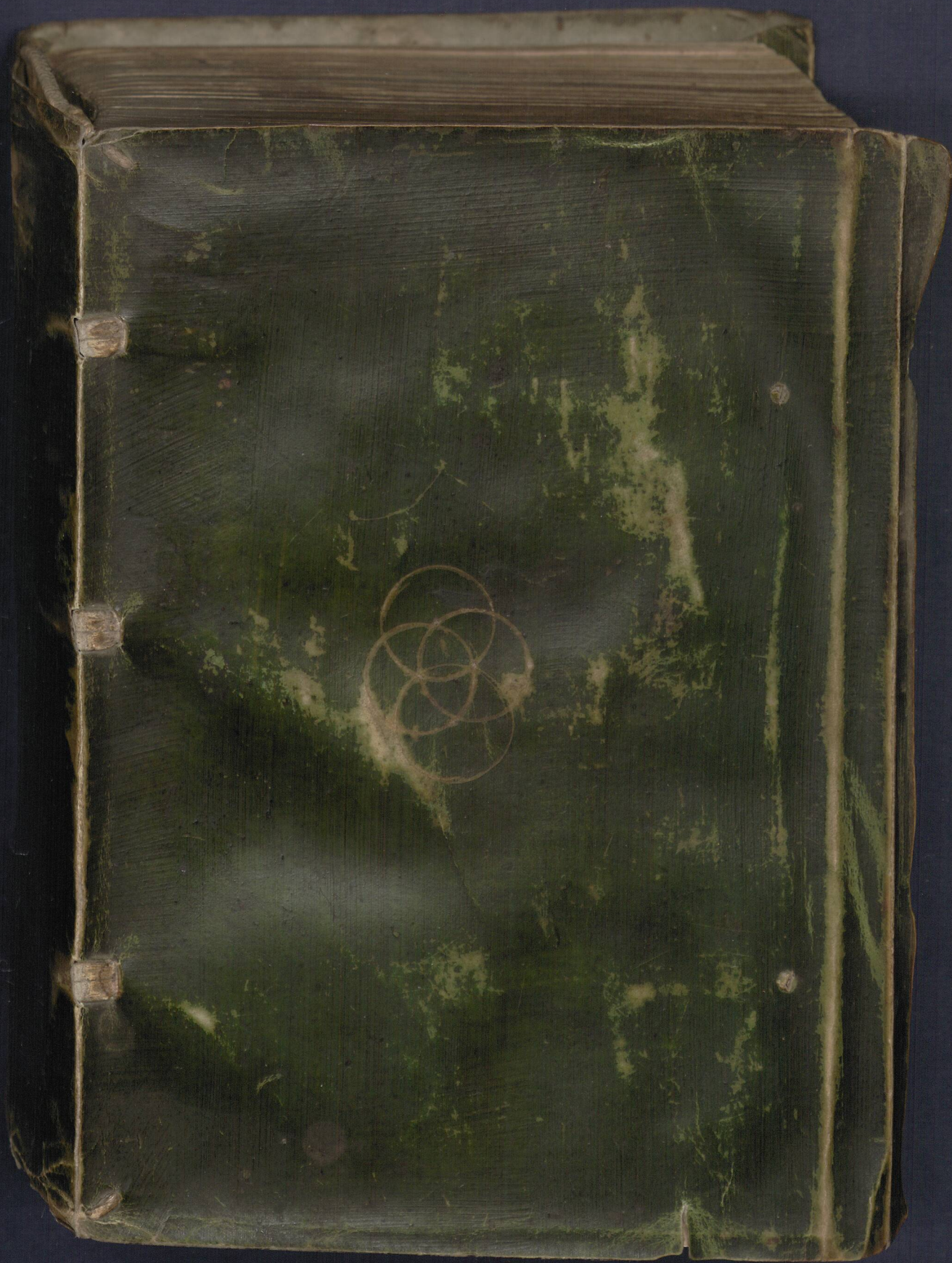
SD 4160 II

SD 4161 II

SD 4162 II

Inc. 331 b

Rkp. XVI wiek

In hoc libro contenta

- 1 Caxemes p. inera mediana, a de peste, Gab. f. yale p. 17. G.
- 2 Poptaria epigon medica, emde, Antierpie ad 62. L
- 3 Podagra liden elegiac p. Ed. Hefn. Plogitio, 31. C.
- 4 Febrio dialogis Hattenis, 14 brendin Luthon. A.
- 5 In C. Plinij l. 30 cap. 122. Magia Apologia Tuteny. G.
- 6 Masheoli test de artificiali memoria. A.
- 7 Ars memoriae Ge. Sibitij a pöniala alio. A.
- 8 Vithenta Exorata p. linn Cornarind. ad 45. Encl.
- 9 Nita ac Brachila p. Vity. Exor. aspenanda p. iul. Aug. E.
- 10 Ad illibet calumnias Fudij, rufio Egenolphi. B.
- 11 Disputa de testam na a mial seminis na D. Roth a.
- 12 Disp. Wensley Baion q. D. Roth. Aet.
- 13 Disp. Hemoni Sheomey de morte Gori.
- 14 Disputa D. Amichatij de pignemoria. D.
- 15 Disputationes duae D. Rothae p. Dolorandis aliq.
- 16 Disp. D. Amichatij, de 180 Comitah.
- 17 Disp. Casp. Naey de Phebomina. ad 48.
- 18 Disp. D. Fendij, p. Rerpadhero doctorendo.
- 19 Disp. D. Menicoy de catharus, rudente Pehio. ad 49. C.
- 20 Disputa D. Roth cum Pochroffis de Thelamgha alio.
- 21 Allocatio a purgatio Sumat D. Naey, ad 51. C.
- 22 Disp. de plegione, 1 Hamilley & Flacq.
- 23 De lotione a balneis D. Amichatij, a Thelgoldis. E.

24. Disputa. R. Jacobi Tiliichij & Sincero & Nathero.
25. Diss. P. Rell, & Bodrio, Nachholdo.
26. Diss. de causis februm in grec, V. Clavij.
27. Diss. P. Svin: Scheibij de Archi Tri notica.
28. De sang & pituita V. Peembach & 3 Doctores
29. V. Peembach & doct. 3 Quaes. medica (D
31. De calore & spiritus nativis diss. Meinerj & Steinnich. C.
32. De uno & eius generib. V. Hoffmann & Scheibij
33. De lacte diss. Hufsen & M. Baroth. 34. Estasis Strack.
35. Elementa Hipp. & Gal. V. Peembach & M. Baroth.
36. Reta moderat. ratio V. Meinerj. C.
37. Cae & principia certitudinis V. Tiliij Regionoh. C.
38. Dinstinctio spiritus nativi dinst. Lamm, Faysen.
39. Ougo & ca. petri & Bernhardi Eincedling.
40. Cuius & Scholentz V. Herring. Steinnich. 41. V. Kontmann.
42. Von ungeliefen. 43. Vom Meinen ^{bro. off} melf.
44. Facies & mores mense carum. 45. Caphys V. Pistor. E.

26
VOLFGANGI
MEVRERI MEDICI
DE CATARRHIS DI-
SPVTATIO.

PROPOSITA LIPSIAE AD
DIEM SEPTEMB.

RESPONDENTE PHI-
LIPPO BECHIO BONARVM
ARTIVM MAGISTRO.

Ἰωαχέμῃ λαμεραρίῃ ποδὶ τῶν τ'
κεφαλαίων.
Τίς λόγῳ ἔτῳ; ὁρᾷς τῷδ' ἐν χάριτι κεφάλαια,
καὶ ποδὶ ὅτῃ λακῶν φησ' ἐπίγραμμα ῥοῶν.
μάνθανω. ἀλλὰ πατρὸς μουρῆρ' τῷδε λόγῳ,
ποῖός γ' ἐλλογίμοις ἀνδράσι βῆν ἀνῆρ;
παντοῖης σοφίης ἀλφειῆς, ἀκρὸς ἰατροῦ,
καὶ πρόπολ' μυστῶν, καὶ λαλὸς ἡδ' ἀγαθός,
καὶ πάσαις ἀρεταῖσι λεκασμυλῷ, ἀντ' ἅρα πολλῶν
ἐς' ἄλλων, ὡς φῆς, ἄξι' ἔτ' ἀνῆρ;

LIPSIAE
APVD VALENTINVM PAPAM.
ANNO M. D. XLIX.

Εἰ λακῶν αἰγνῶς ῥέματα γ' αἶπα πάντων
 γντ' ὀχλοῦντα βροτῶν σώμασιν γντε πόλῃ,
 καὶ τὰ μὲν γν πόλιν ἀργαλεώτερα, τοῖσδε νοσοῦντι
 λυπηροῖς θνητῶν σκηνεῖ νιῦ προσέχων.
 τεχνήτης τὰδε μὲν ῥῆθ' ἔζηματ' ἔθηκε,
 γν μὲν ἀπ' ἐκ πάντων ἔξοχον εἶδ' ἔλῳ.
 ὡσπερ ἀναγνὺς εἰδήσα. σὺ δὲ καὶ πόνον ἀνδρός
 προσδέξαι φιλόφρων καὶ σοφὸν ἀνδρ' ἀγάπα.

ἄλλο.

ῥέματα παντοίως λατὰ σώμα βροτῶν θορυβοῦντα
 ἴσμεν παντοίῳ αἰτί' ὅτ' ἄσι νόσων.
 τῶνδ' εἰδότες μάλισθ' γν δανὸν καὶ βροτολογόν
 πῆδ' ἐκ ζήτησα τῶδε τ' ἔθηκε λόγῳ
 μὲν ῥῆθ' ἔθηκεσι πᾶμπλιν γνδ ἄγμασι δ' ἑλῶν,
 γνδὲ φνσίμ φνίνας γνθ' ἄμ' ἐν ὁφίμ.

504138

H: 1452077 (1)

VOLFGANGVS

MEVRERVS ALDENBERG

GENSIS PHILOSOPHIAE ET

Medicinæ Doctor, candido

Lectori S.

VM disputandi munus, quod ordinaria ratione ad me hoc tempore delatum est, non solum apud Medicos, sed etiam in uniuerso eruditorum hominum & Scolasticorum huius Academiae cœtu peragendum esset: putauimē recte facturum, si ea de re capita proponerem, cuius & cognitio esset iucunda, & curationis cōmoditas ad plurimos pertineret, Cogitanti autem de eo mihi ac sedulo disquirēti, nihil nunc quidem occurrit, quod uel doctrinae ubertate, uel cognitionis iucunditate, uel deniq; usus amplitudine, cum fluxionum materia comparari possit: Quandoquidē omnium pene morborū, eorū qui ex materia ortum habent, catalogus & quasi σύνολος in hoc argumenti genere conficitur, & plurimarum effectio- num causae latentes & occultae hic proferuntur: & longe plurimi ex nostri ordinis hominibus, hoc est, ijs qui artium bonarum & disciplinarum studijs addicti sunt, & literas colunt, cum hoc morbo assidue conflictantur, ut contra infensissimum hunc hostem salutaria ex nostra arte praesidia & auxilia aliqua, non immerito omnes requirant. Ideo proposui disputationem de Catarrhis, ut in commune omnibus studiorum cultoribus aliquo modo, quantum in me esset, prodessem. Priuatim autem huius artis sectatoribus in eo gratificari uolui, quod de hac ægritudine non mutilas & praefectas, nimisq; concisas sententias proponendas duxerim, sed integram explicationem, in qua & natura morbi, & causae, & formae, & signa, & consilia, modi- q; curandi ex natura rei iudicationibus & cætera omnia, quantum in methodica breuitate licuit, ostensa sunt, utili, ut opinor, exemplo his, qui se ad rationem medendi Hippocraticam & Galenicam, quae sola perfectae artis nomine digna censetur, quaq; ueluti caractere ueri insig- niuntur

A 2 Medici,

Medici, ad sufacere uolunt. Duo forte aliqui culpabunt. Primum quod de suffocante Catarrho qui maxime omnium presentissimam opem requirit, nihil pene dixerim. Deinde, quod in cæteris etiam ex maximo remediorum numero ualde pauca recenserim: hoc sane utrunque a me consulto factum esse, scire illi debent. Nam de suffocationibus in hoc genere, cum nuper exquisitam admodum & copiosam disceptationem audiueritis doctissimi uiri & præstantissimi. Medici Doctoris Sebastiani Roth Decani collegij nostri, causam non fuit, quamobrem ego etiam de eisdem pluribus uerbis agerem. De altero uero hoc meum consilium fuit, non omnia particularia remedia recensere: Id quod nec apte fieri potest, nisi in definito & certo casu: sed paucis quibusdam, quæ usum cognouissem certa esse & salutaria, cum delectu positis, ad reliqua uiam ostendere. Quod si hæc aliquibus probari & grata esse, ut spes est, intellexero, conabor aliquando similia ad communem utilitatem eorum, qui sese huic studio dediderunt ex recoditis Galeni thesauris in lucem proferre.

Vale.

QVÆSTIO.

Vtrum destillatio seu defluxus humoris pituitosi redundantis in cerebro, atq; inde in subiectas partes defluentis: quem Hippocrates nunc coniuncta uoce *κατὰ ῥέον* ad priscorum Medicorum consuetudinem, nunc simpliciter *ῥέον*, & quandoq; *ῥεῦμα* nominat, quidam *κατὰ σάγμα* appellare consueuerunt:

deterior, quàm uulgo persuasum est, & maiori curatio nis studio atq; industria arcendus atq; propulsandus morbus sit, cum omnium penè maximarum grauissimarumq; ægritudinum causam occasionemq; præbeat, & plurimorum hominum calorem cum uita per se subito extinguat.

CONCLVSIONES.

¹ Non potest morborum curatio rectè & feliciter institui, nisi natura eorum probè cognoscatur, & causæ inuestigentur, ac dextrè remoueantur. Non possunt autem illa cognosci, nisi per signa & notas apparentes. Igitur in instituta de Catarrhis disputatione, hæc simul omnia diligenter perquirenda sunt.

² Quoniam uerò primus gradus est cognitionis naturæ, nomen rei, qua de agimus, non ignorare, & à cognatis rebus uerbisq; distinguere posse, de potestate & usu uerborum aliquid prius dicendum est, quàm ad essentiæ explicationem ueniamus.

DE NOMINE.

A 3

3. Nomine

3 Nomine Catarrhi aliter Hippocrates, ac uetustiores Græci usi sunt, aliter Galenus, & qui huius ætate flourerunt Medici, à quibus utrisque posteriores quidam in nominis usurpatione nonnihil recedunt.

4 Nam Hippocrates, & eo antiquiores, quemlibet humoris abundantis defluxum è capite in partes subiectas, *κατάρρεον* communi nomine appellarunt.

5 Galenus eam fluxionis speciem, qua humor ad os & fauces delabitur, hoc nomine designat.

6 Recentiores hoc generis uocabulum de illa potissimum fluxione usurparunt, quæ ad asperam arteriam, & inde ad pulmones deferitur, quam *βραγχον* rectius cum Galeno dicerent.

7 Sed hi fortasse periculosissimam speciem & uulgo notissimam, maximèq; communem, generis uocabulo *κατ' ἐφαχλῶ* nominare *κατάρρεον* uoluerunt. Quod usitatum fuisse etiam Galeni temporibus, de huius scriptis cognosci potest.

NATVRA ET ESSENTIA

Catarrhi.

8 Catarrhus autem in genere est quilibet humoris è cerebro ad partes infernas defluxus.

9 In hac descriptione per illa uerba: defluxus humoris è capite: separamus & distinguimus omnes alias humorum fluxiones, quibus uocabulū *ῥεῖμα* etiam commune est.

10 Humoris autem defluxum, non cuiuslibet intelligi uolumus, sed pituitosi et aquei tantū: quando hanc solam materiam Catarrhi esse probabimus.

DIFFERENTIAE.

11 Catarrhi differentia ex tribus potissimum rebus sumuntur

sumuntur, ex loco, materia, & causis efficientibus.

DIFFERENTIAE ex loco.

¹² Secundum locorum diuersitatem, septem Catarrhi species cum Hippocrate facimus. Nam uel ad nares, uel ad aures, uel ad oculos, uel ad os & palatum, uel ad utrumq; uentrem inferiorem, uel ad uenas, uel ad neruos, materia destillationum delabitur.

¹³ Ex his, tres tantummodo species insigniores, suas proprias appellationes habent.

¹⁴ Nam qui ad nares defertur materię fluxus, *λόρυξ* Græcis dicitur, & quandoq; *μύξα*, Latinis grauedo & pituita, à diuersis affectionibus sumtis uocabulis.

¹⁵ Qui ad os & fauces delabitur, cum *λαπάξου* proprie nominare Galenus uidetur, tametsi recentiores ad tertiam speciem, de qua mox, illud uerbū transulerint.

¹⁶ Qui ad asperam arteriam defluit, & inde in pulmonem, eum *βράγχον* Græci nominant, & *πάλος ἀρσπνεακόν*, Latini raucedinem, uel raucitatē, ut Plinius.

¹⁷ Reliquæ species fluxionum è capite, quoniam raro solæ ita consistunt, quin alios affectus, aliâq; symptomata pariant, inde alia etiam nomina sortiuntur, aliūq; curationis modum requirunt.

¹⁸ Ex dictis etiam tribus generibus, nisi matura curatione tollantur, non raro grauiora mala emergunt.

¹⁹ Cum enim ad nares fluxus tendit, polypum, ozenam, & *σάρκωμα* generare potest.

²⁰ Cum ad aures manat humor, tinnitum facit, & *λώψισμ*, & *δυσκοίαν*, & *πρωπίαν*, & *ωταλίαν*.

²¹ Cum ad oculos, fit lippitudo siue ophthalmia, *νυκπελωπία*, *αμβλυωπία*, *μυωπία*, *επιφορά*, quam uulgus lacrymam appellare consueuit, oculi resolutio, quæ est Græcis

Græcis *ῥέκλυσις*. Item *χίμωσις* & *πρεγύγιον*, atq; id genus alia propè infinita malorum genera singulas oculi partes infestantia.

22 Cum ad os & palatum humor defertur, varias ibi etiam, pro partiū diuersitate, affectiones gignit. Nam si ad gurgulionem deriuatur, aut uiam, ut uocant, parit, aut aliās ipsum in tumorē attollit. Si in adenas, quæ in fine oris utrinq; sibi inuicem opponuntur, *ἀντιάδας*, quas tonsillas appellamus, facit. Si in partes illis adiacentes *παλειδμια*. Si ad dentium radices, dolorem illis affert, & gingiuis tumorem. Ad hæc *ῥεγλίδας*, & *ἐπὶ ῥεγλίδας*. Si ad linguæ musculos, tumorem in ea parit & paralyfin, ac sæpe ranulam sub eadem excitat. Si ad musculos illos, qui mouent mandibulas, *κυϊκὸς σπασμὸς*, quem torturam oris hodie uocant Medici, oboritur. Si ad musculos interiores gutturis primo & per se claudentibus larynga, *κυϊκὸν ἄγχλιν* & *ῥεγκυϊκὸν ἄγχλιν*. Si ad faucium musculos, *συνῶν ἄγχλιν* & *ῥεγκυσυνῶν ἄγχλιν* parit. Quanquam hæc etiam ad fluxum, qui per uenas decurrit, non malè quis retulerit.

23 Cum ad pectus destillat, tussis, tabes, asthmata, *δύσπνοια*, *πλευρίτιδες*, *ἐμπύματα* & cordis palpitatio- nes fieri possunt, nisi concoquatur humor, & expurgetur maturè.

24 Cum in uentriculum illabatur, nauseam commouet, uel *ἀπεψία* etiam & *λαεντεία* parit, tum si longius processerit fluxio, in gracilibus intestinis conuulsulum, qui Græcis est *χρόδαψ*. In colo colicam, in recto *τανεσμόν*, & in musculo sphinctire *ῥεγκάδας*, atq; ulcera, si falsus est humor & acris.

25 Cum per arterias ad cor repit, cordis tremores & *ἀνποδυμίας* parit, totūq; corpus frigidius postea reddit.

26. Cum

26 Cum per uenas ad epar decurrit, *λαχέφιαυ, ἀποφίαυ*, hydropem ac uarias in reliquo corpore affectiones producit, pro uarietate ductuum.

27 Cum per neruos spargitur humor, tremorem paritum, paralyfin, fpasimum, *ἀσθρίπνολα*, podagram, coxen dices exuscitat. Atq; hæ sunt fluxionum differentię cū suis effecttionibus, quæ ex locorū uarietate prodeunt.

DIFFERENTIAE ex materia.

28 Ex materia uerò pauca admodum existunt.

29 Quoniā ex pituita solummodo gigni Catarrhos, & grauissimorum philosophorum testimonio, & Galeni auctoritate, & rationibus probabimus.

30 Quanquam interim non negamus, alios etiam humores interdum ex capite effluere.

31 Etsi autem ex pituita duntaxat Catarrhi fiunt, tamen eam secundum substantiā & qualitates distingui ad rectam curationem necesse est,

32 Nam pituita uel tenuis est & aquosa, uel crassa & uiscosa. Item alia calidior & acris, alia frigidior sine acrimonia. Adhæc materia aliās cruda est, & caloris ui nondum edomita, alias uerò cocta & naturæ actioni nonnihil obediens.

DIFFERENTIAE ex causis efficientibus.

33 Causæ efficientes Catarrhi, sicuti aliorum morborum duplices sunt: Interiores, quæ etiā *προγυμνίαι* uocantur, & exteriores, quæ dicuntur *προκαταρκτηαί*.

34 Causæ interiores destillationum, partim sunt in ipso cerebro, partim aliunde communicantur cerebro.

35 In cerebro ipso, uel caliditas in causa est, uel frigiditas, cur fluores illi commoueantur.

36 Frigida quidem cerebri intemperies per se causa
B est

est Catarrhi, quoniam alimentum eò delatum non potest conficere, unde excrementa cumulari in cerebro necesse est.

37 Calida autem cerebri constitutio per aliam occasionem, & *κατὰ συμβεβηκός* catarrhi causa est. Efficit enim catarrhum non ratione subiecti, sed obiecti, quoniam plus humoris aliunde adfertur propter amplitudinem viarum calore distentarum.

38 Sæpe etiam cum sanum est cerebrum, ab inferioribus partibus, uel supra modum calfactis, uel refrigeratis, aut alioqui malè affectis, materia fluxionum emergens in caput euehitur. In quo genere pedum frigiditatem mirifice obesse capiti, experientia & ratio ipsa docent.

39 Extrinsecæ causæ iuxta seriem causarum alterantium, quas res uocant non naturales, recēseri possunt.

40 Aër igitur, uel nimio calore humores colliquans, quod fit sub sole morantibus, uel immodico frigore cerebri constringens, catarrhos excitat: ille quidem tenuis & falsos, ut plurimum, hic uerò crassiores & insipidos magis.

41 Adhæc subita aeris mutatio sæpenumero catarrhos mouet.

42 Præterea nudo esse capite, & plurimum cooperato, siue hoc noctu fiat in lecto, siue interdiu, fluxionibus occasionem præbet: Illud quidem non resistendo externis causis, hoc uero prohibendo uaporum exhalationem.

43 Similiter uenti septentrionales, quos præcesserint austri, & lunæ splendor.

44 Vaporaria etiam nimis calida, & odores foetore graues, nimisq; fragrantes & acres, quales sunt lilij, mentastri,

taſtri, croci, porri, allij, cæparum, muſci, aſæ, campho-
ræ &c. Similiter fumī ad generationes deſtillationum
plurimum faciunt.

45 Roſas & uiolas quadam ſuæ naturæ proprietate
catarrhos facere, nonnullis perſuaſum eſt.

46 Deinde cibi potuſq; fumoſi, ut lac, cape, allium,
eruca, naſturtiū, ſinapi, & frixa in ſartagine, ut piſces,
carnes, oua, maxime in oleo nucum, Vinum potens,
præcipue quod arte ex aromatis conficitur: Item cra-
pula & ebrietas, quæ omnia mirifice nocent cerebro,
& augment materiam catarrhi.

47 Eodem ordine habenda ſunt omnia quæ ægrius
concoquuntur, ut caro porcina, ceruina, anſerina, qui-
bus recte adduntur uiscera animalium omnia præter
teſticulos gallorum, & gallinarum iecuscula. Adhæc
fructus tum horarij tum arborei præcipue nuces.

48 Immodica repletio & inanitio præſertim ex re
Venerea, qua ſpiritus animales reſoluuntur, & cere-
brum contrahitur, huc etiam pertinent.

49 Recte quoq; Auicenna copioſam Phlebotomiā
cauſſam catarrhi facit in ualde repletis corporibus.

50 Præterea otium & deſidia merito in cauſſis deſtil-
lationum numerari poteſt: quamuis motus & exerci-
tia intempereſtūa non minus momenti ad eaſdem effi-
endas & augendas habeant.

51 Poſtremo ex affectionibus animi ſæpe generari
poſſunt deſtillationes, maxime ex indignatione & ira,
qua humores efferueſcunt, & ex mœrore atq; triſticia,
quæ ſpiritus & calorem ad cor retrahunt. Deſertum
autem ab his cerebrum, & frigidiuſ ſe ipſo redditum,
multiplicat fluxiones.

52 Quin etiam ſpes & gaudiū, cum modum exce-
dunt:

dunt: quoniam resoluūt & dissipant spiritus atq; calorem cerebri: eiusdem mali causſæ exiſtere poſſunt.

53 Quamuis tria ſint apud Medicos ſignorum genera, tamen duo potiſſima habentur, & maximè neceſſaria, διαγνωſτικὰ uidelicet, quæ de præſente ualitudine indicant, & προγνωſτικὰ, quæ de euentu morbi, certiores nos reddunt.

ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ. COMMVNIA.

54 Signa autem διαγνωſτικὰ, quædam cōmunia ſunt, indicantia genus duntaxat morbi, quædam ſingularū differentiarum propria.

55 Signa deſtillationis communia ſunt, Grauedo capitis quaſi ponderoſa mole premens, ſenſus tam exteriores quàm interiores hebetiores, meatus obſtructi, & ſolito abundantius excrementum cerebri.

PROPRIA.

56 Peculiariter autem ſingulæ ſpecies ſuis etiam notis diſtinguuntur.

57 Ac qui ad oculos & aures deferuntur, ſtatim ſua ſe effectione produunt.

58 Qui in nares decumbit, hic crebras ſternutationes, & odorandi difficultatem, obſtruſis naribus, affert, & lacrymas continuo exprimit.

59 Quibus ad palatum deſluit, his plurima humiditas aquoſa in ore eſt, nauſea, & inanis quædam uolendi cupiditas, reiſciendæ pituitæ conatus irritus, circumuoluta nimirum fluxione circa oſophagi oriſiciū.

60 Deſtillationis ad aſperam arteriam indicia certifiſima ſunt, difficultas anhelitus, ſtrepitus ac ſibilus in gutture, qualis aëris eſſe ſolet per aquam tranſeuntis, inæqualitas pulſus, quæ nunquam abeſt, cum materia præter naturam in pulmone continetur: Quandoque etiam,

etiam, ingrauescente malo, tremores cordis sequuntur
& lipothymia, ac totius corporis frigiditas.

61 Defluxum in gulam indicant, nausea perpetua,
crebra expuitiones & quidem aquosæ, inappetentia,
levis siticula, quæ facile sedatur, uentriculi actiones o-
mnes imbecillæ, ructus, & si paulò magis augeatur, li-
enteria sequitur & βόλιμϑ.

62 Cum descendit per arterias, pulsus fiunt imbe-
cilles & inæquales, mollescunt corpora arteriarum: Si
augetur fluxio, non tantum parui sunt, sed etiam tar-
ditas & raritas accedunt, diminuta uidelicet ipsorum
necessitate.

63 Cum defluit per uenas, quod sæpe fit, pro harum
ductu & locorum uarietate, uarias excitat in corpore
affectiones, quibus se manifestat oculis & sensibus dili-
gentis & industrii Medici.

64 Cum enim diffunditur per totum ambitum uena-
rum, & obstructions fiunt in toto corpore, cernitur
pallor & tumor quidam in toto, frigiditas partium sen-
titur, & apparet dispositio quædam uergens ad λήξησι-
αυ: Lentæ quædam febres & occultæ, quæ uix percipi-
untur in his succenduntur τυφώδεις nominatæ: quin
etiam urinæ crudæ, pallidæ & spumosæ testari huius-
modi defluxum possunt.

65 Cum non per uniuersum corpus spargitur, sed
per uenas ad certa loca defertur, uarias pro locorum
diuersitate affectiões parit, quæ sua se præsentia statim
conspicuas reddunt. Nam cum in faucibus & gutture
antiades, uræ, angina & similia fiunt, nemo est, qui nõ
facile ex catarrho nata illa mala esse intelligat.

66 Cum ad pectus descēderit ex mediocri anhelitus
difficultate, ex phthisi, sputo sanguinis & ruptione ue-
næ, ex

næ, ex sicca tussi quam excitat, ex dolore in profundo, qui leui motu ingrauescit, ex pulsus mollicie, imbecillitate, inæqualitate & frequentia, ex febricula occulta & latente, quam uix percipit Medicus, nec sentit æger, deprehenditur.

67 Cum ad uentriculum ruit catarrhus, per nausæam, quæ sine uomitu excitari solet, & imbecillitate actionum eiusdem intelligitur.

68 Cum per spinalem medullam secundum nervos defluit humor, præter frigus quod toto corpore percipitur, etiam stupores in membris sentiuntur, & fiunt paralyse, spasmi, luxationes, idque cum doloribus acutissimis: Item siderationes & gibbi.

69 Calidam fluxionis materiam ostendunt rubeus & croceus quidam color in facie & oculis, humoris ipsius defluentis color citrinus, & subtilis consistentia, calor eiusdem, qui sensu ipso percipitur, & acrimonia quædam ueluti disseccans ac lancinans partes quas aluit, unde existit pruritus crebram sternutationem concitans, sitis aridior, & minor cibi appetentia, urina rufa, subtilis, lucida, in qua circulus apparet eodem colore ueluti punctis seu granulis quibusdam insignitus. Eo autem certiores hæc signa Medicum faciunt, quo magis temperatura, ætas, anni tempus, uictus, consuetudo, genus uitæ calorem etiam testantur. Atque ex hac quidem materia, illa species existit plerumque, quam coxyzam appellari diximus.

70 Contra, materia frigida oppositas notas habet, frigiditas enim in capite extremo sentietur, pallor subalbescentis erit in facie, tumor in oculis, sine rubedine, fluens materia frigiditatis sensum præbebit paulo crassiore consistentia, colore albo, sapore diuerso, nunc insipido,

lipido, nunc falso, nunc acido, odoratum uitians atq;
obtundens, urina pallida, tenuis, cum circulo eiusdem
coloris, intercurrentibus ueluti granulis quibusdam,
aut spuma alba innatante.

71 Caliditatis in cerebro efficientis catarrhum signa
sunt, rubicundus faciei color, calor capitis, oculorum
uenæ conspicuæ, excrementa palati, narium, oculorū
& aurium pauciora & magis cocta, à calido ambiente
lætio, & cætera, quæ ex Galeno sunt nota, calidi cere-
bri signa.

72 Frigidi notæ sunt, color faciei pallidior, uenæ o-
culorum minus conspicuæ, excrementorum copia, sen-
sus incommodi ex frigore.

73 Signa cruditatis & coctionis per quatuor tempo-
rum interualla, sicuti in alijs fluxionibus, solent notari.

74 Nam cruditas inter morborum principia existit,
& in his fluxionibus ex materiæ tenuitate acrimonia,
falsedine, & expulsionis difficultate agnoscitur. In au-
gmento crassescit materia & incipit coqui. In statu al-
ba, leuis, æqualis redditur, ac facillimè excernitur, sapo-
rem exhibens dulcem aut insipidum, & tunc optimè
cocta intelligitur. Huius autē si quantitas etiam minui
cernitur, in declinatione iam fluxū esse cognoscimus.

PROGNOSTICA.

75 Hæc de signis quibus genera & causæ distin-
guuntur. Nunc prognostica etiam quædam recenseri
da sunt, quæ doceant, An suscipiendus omnino æger,
& qua conditione, quauē expectatione & fiducia cura
tio aggredienda sit.

76 Ex omnibus catarrhi generibus, hi minus pericu-
losi sunt, qui per propria descendunt foramina, quam
qui per amplos & communes meatus, & per uenas, ar-
terias,

terias, neruósque defluunt.

87 Ex tribus autem præcipuis & uulgo notis fluxionibus, coryza omnium maximè securitatē pollicetur. Secundo loco catarrhus: periculosissimus autem est Branchus propter metum suffocationis.

78 Omnes etiam hæ tres tussim plerunq; secum adferunt.

79 Branchi & coryzæ in ualde senibus coctionem non admittunt, ut diuinus ait Hippocrates.

80 Cum æstas sicca fuerit & aquilonia, autumnus uero pluuiosus, & australis, dolores capitis ad hyemē fiunt, & tusses, raucedines, atq; grauedines.

81 Catarrhus cum febre curatur citius.

82 Catarrhus cum capitis dolore curatur difficilior.

83 Sternutatio in principio mala, sub finem bonæ effectiois signum iudicanda est.

84 Rheumatici splenetici non fiunt.

85 Qui frigidiores sunt cerebro, corde & epate calidioribus, catarrhis & fluxionibus plerunq; laborant, & è diuerso, quanquam dissimili ratione id eueniat.

86 Qui cerebrum habent calidius & cranium rariore textura, ab externis causis facilius catarrhos contrahunt, quàm qui frigidiori sunt cerebro.

87 Contra, quibus frigidius est cerebrum, & craniū magis compactum, ab internis causis leduntur citius.

88 Omnibus anni tēporibus catarrhi fiunt, Sed aliàs alijs de causis, in Vere propter multitudinem humorum, in æstate propter liquefactionem, in autumnopropter inæqualitatem, in hyeme propter frigiditatem.

89 Qui cerebro his fluxionibus grauantur, uarijs grauissimorum morborum occasionibus exponuntur.

90 Qui catarrhis obnoxij in summo otio crapulantur,

tur, eos nisi occasiones mali omnes uitarint, & consuetudinem uitiosam in meliorem uictus rationem mutarint, apoplexia aut suffocatione aliquando subito extinctum iri, constanter affirmare nihil dubitamus.

Hæc de morbi cognitione, nunc ad curationem ueniemus.

CURATIONIS MODI EX NATURÆ rei indicationibus.

91 Cognito morbo, & causis omnibus exploratis, tum demum ad curationis opus ueniendum est.

92 Hoc autem sic rectè & salubriter instituetur, si, ut in cæteris actionibus civilibus, ita hic quoq; certis conditionibus consilium nostrum gubernabitur.

93 Nam & quid omnino agendum sit, & quantum, & qua ratione modòq; & qua temporis occasione, & loci opportunitate, ante uidendū est, quam rem ipsam aggrediamur.

94 De his constituere nihil certi possumus, nisi natura ipsa rei nos edoceat, & omnes agendi modos certis indicationibus præscribat.

95 Quid igitur agendum nobis sit, essentia morbi indicat, quæ per omnes suas causas expendatur.

96 Primum autem quod in essentiæ catarrhi explanatione reperimus, est fluxio, quam sine duorum terminorum consideratione animo concipere non possumus. Nam & certo loco incipere & aliquò tendere oportet omnem fluxionem. Illum uocant terminum à quo, hunc ad quem, & perspicuitatis gratia, alterum membrum mandans, alterum recipiens fluxionem.

C

97. Ab

97 Ab his igitur duobus summis capitibus primæ indicationes existunt.

98 Duæ quidem à membro mandante. Nam & excrementum redundans, quod mandat, omnino tollendum est, & ne denuo generet, providendum, ac corrigendum, si quod in eo est vitium. Quam quidem corrigendi rationem, quoniam nihil aliud est, quam membri ad propriam naturam reductio, propriè dictam corroboracionem nominabimus.

99 Tres autem à recipiente. Fluxio enim aliò auerenda est, & materia quæ influxit iam euacuanda, & postea corroborandum membrum, ne faciliè deinceps excrementa recipiat.

100 Tollitur excrementum euacuando cum uniuersum corpus, tum uerò caput inprimis.

101 Sed nihil aggrediemur, nisi hæc agendi cōsilia exquisitiùs distinguantur reliquis quatuor cōditionibus.

102 Quantitatem igitur & mensuram uniuscuiusque horum: quoniā & in multitudine spectatur eius quod agendum est, & in gradu medicamenti: Illud sanè à viribus ægroti, hoc à quantitate lapsus dignoscemus.

103 Vires enim imbecilliores non tolerant, neque magnas, neque violentas actiones.

104 Lapsus autem à naturali temperie, gradum medicamenti per oppositum designat.

105 Modum agendi & locorum opportunitatem exquisitiùs docet natura membri affecti: Quod hic duplex est, & utriusque sanè ratio habenda est. Membri mandātis, unde oritur fluxio, & recipiētis, quò tendit, non neglectis interim cæteris, quæ cū membro affecto certam & definitam rationem agendi ad plenum definiunt, quæ sunt, ætas, mores ægri, consuetudo, ars, re-
gio,

gio, anni tempus, constitutio, motus & quies, causſæ morbi.

106 Natura autem membri cuiusq; ad actionis modum omnem inueniendum cōsideratur in rebus octo. In substantia membri, in modo & qualitate substantiæ, in temperatura, in sensibilitate, in nobilitate operationum, in situ, in communicantiâ, in compositione.

107 Substantia cerebri, & modus substantiæ, & compositio, & temperatura & situs, indicant abundantiam pituitæ: quia enim mollis est & laxa, habens plurimos & amplos meatus, per uenas & arterias, facile aliunde allatas superfluitates recipit, quoniam frigidum & humidum, tale etiam excrementum generat, quoniam superne impositum corpori tanquam furnus, recipit assidue uapores, quos sua frigiditate condenset, & in humorem conuertat.

108 Sensibilitas cerebri propter meninges, monet dolorem, si qui adest, esse sedandum. Nam alioqui & ipse attraheret plus materiæ, & fluxionem augeret, & uirtutes resolueret.

109 Nobilitas cerebri & actionum necessitas hortantur etiam nos ad euacuationem celerem et exquisitam.

110 Similiter locus, per quem fluit humor, expendendus est. Nam si ad oculos repit, commodè ad palatum trahi posse ostēditur, non item ad nares neq; ad aures.

111 Sed si ad nares sponte fluit, aliò deriuandus non est.

112 Si per uenas decurrit commodam sanguinis missione euacuationem fore ostendit, maxime si non admodum crudus humor fuerit, uel per ea quæ urinam cient ac prouocant.

113 Si per amplos & communes cannales arteriæ tra-

cheæ aut œsophagi descendit, modus agendi etiam ostenditur, illic per tussim, hîc uerò per uomitum, uel per secessum, materiam euacuandam esse.

114 Si per spinalem medullam & nervos fertur, hisq; altius immergitur, digerentibus primum, deinde euacuantibus fortioribus utendum demonstrat.

115 Variat etiam agendi modus pro membri recipientis natura, quæ per octo illa capita etiam examinanda est.

116 Nam alijs medicamentis membrum calidum, alijs frigidum indiget, alijs laxum, alijs densum & compactum, alijs nobile, alijs ignobile &c.

117 Plurimum etiam confert ad rectam & oportunam operationem materiæ morbi consideratio.

118 Hæc autem in tribus maximè consistit, in quantitate illius, qualitate, & motu.

119 Nam si multa est, minuenda erit, si tenuis, incrasanda, ut æqualitatem naturæ actioni obsequentem consequatur, si crassa, incidenda & attenuanda, si viscida, abstergenda, si acris & mordax, obtundenda, si cruda, concoquenda. Concocta enim medicamento educere iubet Hippocrates non cruda. Si ob caloris conclusionem putrida, διατρον procuranda: Si celeri motu concitata ad partem nobilem fertur, quavis ratione & celeriter inhibenda est, modò id tuto & non maiori incommodo fiat.

120 Quin & à causis efficientibus sumendæ indicationes ad rectè medicandum erunt: Quæ quam sunt uariæ, tam uarios etiam per oppositum agendi modos præscribunt. Si enim frigida intemperies in causa est, calidis est corrigenda, si calida, frigidis &c.

121 A causis tamen extrinsecis, nisi perseverent, nulla in-

la indicatio utilis sumitur.

CVRATIONIS INSTRV- menta.

122 Porro cum tria sint instrumenta, quibus utitur ad muneris sui partes exequendas Medicus, Diæta, pharmacia & chirurgia: Sæpe unicum ex his adhibere satis est, quandoq; duo, interdum uniuerfa.

123 Docet autem, ut cætera omnia, natura rei, quot & quibus instrumentis utendum sit.

124 Nam plura admouere, quàm necessitas & natura rei exigit, est ægrum præter rem affligere, & vires naturæ inutiliter frangere, atq; ex minori malo, maiori viam & aditum patefacere.

DIAETA.

125 Ad instituendam autem uictus rationem idoneam duo spectanda sunt, quantitas cibi & qualitas.

126 Quantitas cibi ad morbi finem mensuranda est: Quò enim longior futurus est morbus, eò copiosior exhibendus iuxta Hippocratem.

127 Ac quanquam in uniuerso morborum catalogo, uix unus sit, in quo eadem cibi ratio seruari possit (Nam semper aut adiiciendum est aliquid solito, aut demendum) In catarrho tamen semper minus solito esse oportunum iudicamus.

128 Qualitas autem cibi contraria esse debet causis efficientibus, & materiæ fluxionum.

129 Si enim frigida est, crassa & uiscosa, uictus adhibendus est, qui calfaciendi, extenuandi, incidendi, & abstergendi facultatem habeat, & præparet materiam, atq; iuuat coctionem. Si calida, subtilis & acris, in frigida magis & incrassante, atq; acrimoniam obtundente uictu utendum.

130 Fercula non plura uno addi ad pulmentaria debent.

131 Fructus omnes, maximè nuces, uitandì sunt, præter passulas, quæ primæ conueniunt mensæ, & pineas atq; amygdalas, quæ in secundis laudantur. Sed singula tamen, non uniuersa.

132 Vinū in catarrho calido ante declinationē morbi multis modis est noxiū: In frigido, cum crassa est materia, non omnino relinquendum etiam in principio.

133 Ad cibum sumendum non nisi stimulante fame ueniendum.

134 Alteratione uel in corpore uel in animo facta, discumbendum prius non est, quàm uel animi motus resederit, uel corporis fatigatio cessauerit.

135 Extra mensam & post cibum nullo modo bibendum, minimè omnium uesperì à cœna. Cum enim semper utilis est sobrietas, tum uerò in hoc genere necessaria.

136 Cœnam aut cum primis tenuem, aut nullam assumere præstiterit.

137 In fine pastus de piro tosto, aut malo cydonio aliquid assumendum.

138 Quietem non præter rem commendat Mesue, Si tamen in frigido catarrho inferiorum partium motus conuenienti hora adhibeatur, non est incommodus, nec parum utile totius corporis exercitium in declinatione.

139 Quod si per ætatem exercitia minus tolerari possunt, frictionibus & unctionibus horum uices supplenda erunt.

140 Somnum consueti parciolem esse prodest, idq; noctu. Diurnus autem maximè à prandio statim uitandus,

tandus, ut pestis deterrima.

¹⁴¹ Danda etiam est opera, ut quotidie ventris onera deponantur, siue id natura moliente fiat, siue artis ope perficiatur infuso molli Enemate, aut iure carnis uel caponis assumpto ante cibum.

PHARMACIA.

¹⁴² Quod ad alterum attinet instrumentum, ualde multa sunt oportuna medicamenta, quæ tamen non nisi per ueram methodum, sequentes naturæ indicationes, rectè usurpare possumus.

¹⁴³ Ad concoquendam, præparandam & euacuandam materiam probamus ea, quæ à Mesue & alijs præcæticis præscripta sunt.

¹⁴⁴ In frigida tamen & crassa materia coquenda & præparanda nihil potius habemus Oxyelite s. & Syrupum acetoso composito, Syr. de duabus radicibus, de quinque radicibus, Oxyelite Iuliani apud Paulum, Syr. de Stoechade s. & composito. & Syr. de bethonica.

¹⁴⁵ In euacuanda præcipua nobis sunt Agaricus, & trochisci Alhandal, omnes hieræ magnæ, pill. cochix, aggregatiuæ, foetidæ. Confectionem autem diaphoeni con non admodum ad hanc rem probamus.

¹⁴⁶ In calida materia præparanda & coquenda, Syrupum uiolaceum, papauerinum, de ziziphis & myxis, cum aquis farfaræ, uiolarum, ordeï, nympheæ. Item, balneum aquæ dulcis ualde commodum censemus.

¹⁴⁷ Coctionem tamen non Syrupis aut alijs medicamentis, quod recentiores quidam faciunt, adscribimus: sed calori temperato, quem omnium operationum rectorum opificem cum Galeno statuimus.

¹⁴⁸ Ad educendam eam Cassia, manna, Rhabbar-

rum, Electuarium de succo rosarum, Diaprunis utrumque &c. utiliter exhibentur.

149 Post euacuationes uniuersales, etiam membrum mandans, quod caput est, purgari debet.

150 Purgatur autem cum tribus potissimum instrumentis, cum Errhinis, Apophlegmatismis, & Gargarismatis, quæ omnia usurpari possunt, si metus non est, ut ad pectus humor deriuetur. Tum enim Gargarismata omittenda sunt, & in casibus quibusdam alijs.

151 Errhina conficiuntur ex aqua Maioranæ, betæ, succo cyclaminis, uel decoctione hellebori aut cucumeris asinini.

152 Apophlegmatismi ex mastiche, radicibus capparis, pyretro, pipere, & staphisagria.

153 Intemperiem, si qua contracta est, in cerebro corrigemus per contraria. Nam si frigidius est redditum, quam pro sua natura, calfacientibus ad temperiem reducimur: Si calidius, refrigerantibus.

154 Auersio semper adhibenda est, dummodo per loca commoda fiat.

155 Membrum recipiens si hoc fortè sit pectus (Nam de uentriculi euacuatione dictum est, cum de uniuersi corporis purgatione uerba fierent) euacuatur commodè per ea quæ leniter mouent tussim, ut Syrup. de farfara, de hyssopo, de liqueritia, decoctio seminis citri, succus iridis, aqua mellis, terebinthina, diapenidion, Loch & similia.

156 Idem etiam corroborandum est, post euacuationem, ne denuo superfluitates recipiat.

157 Venter quidem corroborabitur cum his in quibus adstringens uis est uel sola, ut in piris & malis cydonijs,

cydonijs, uel cum amaritudine coniuncta, quo nomine uinum absinthites non incommodum iudicamus.

158 Pectus autem moderatè frigidis & assringentibus est roborandum. Qua in re nihil bolo armeno præstantius nouimus, & secundas hac in parte *ῥόδον* tribuimus.

159 Omnibus autem modis uitanda ea, quæ multum frigiditatis cum insigni assrictione habent.

CHIRURGIA.

160 Quod ad tertium instrumentū attinet, non utendum hoc, nisi summa exigat necessitas.

161 Phlebotomiam quidem non nisi in tribus casibus commodam cum *Mesue* censemus, in maxima repletione, quam plenitudinem uasorum accipimus, in febre ardente, & in raptu materiæ, ad locum nobilem, cui exitum afferret confluxus humorum.

162 His tribus addi potest etiam ille defluxus, qui fit per uenas, quemcunq; in locum ille decumbat.

163 In his omnibus prodest uenæ incisio, & quidem cephalicæ, aut communis in brachio.

164 Reliqui tamen canones mittendi sanguinis negligendi non sunt.

165 Neque hoc prætereundum, ut in magna cruditate prius per bîdium aut triduum attenuantes syrupi & cibi exhibeantur, atque euacuentur primæ coctionis superfluitates.

166 Quin nec semel confertim mittendus sanguis, sed iterum ac tercio aperienda uena, si postulat necessitas.

167 In impetu tamen defluxus periculoso statim & in prin

in principio uena incidenda est, ad minuendam hu-
moris multitudinem, & cohibendum sistendumque
impetum defluxus.

168 In ultima necessitate, & in maxima morbi con-
tumacia ad Cauteriorum usum etiam ueniendum est,
tum eorum quæ uirtute exiccant, tum quæ
præsente caliditate ferri igniti flu-
orem reuocant & co-
hibent.

